

Final version citation: *Nederlands Juristenblad*, aflevering 27, jaargang 80, 29 juli 2005, pp. 1398-1399

Also an English version published as: Jeff Handmaker, Peter Malcontent and Gentian Zyberi, 'One year on: Governments have obligations to hold Israel to account', *The Electronic Intifada*, 9 July 2005, link: <http://electronicintifada.net/v2/article3974.shtml>

=====
Een jaar verder ... de Nederlandse overheid moet Israël ter verantwoording roepen (Pre-published version)

*mr. Jeff Handmaker en dr. Ineke Boerefijn **

Een jaar nadat het Internationaal Gerechtshof verklaarde dat Israël in strijd met het internationale recht handelde met de bouw van de muur door de Palestijnse Bezette Gebieden en deze moest afbreken, heeft de Israëlische Regering besloten de nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever uit te breiden en verder te gaan met de bouw van de muur. Recent verklaarde het Israëlische Kabinet "het grootst mogelijke belang te hechten aan snelle voltooiing van het veiligheidshek in de oostelijke wijken van Jeruzalem om de persoonlijke veiligheid van de bewoners van Israël te verhogen". Handmaker en Boerefijn geven een beschouwing over het advies van het Hof en de daaruit voortvloeiende verplichtingen voor Nederland.

Naar aanleiding van een verzoek van de Algemene Vergadering van Verenigde Naties bracht het Internationaal Gerechtshof in Den Haag een jaar geleden, op 9 juli 2004, een opzienbarend Advies uit. Deze uitspraak van het voornaamste internationale hof ter wereld gaat over de juridische consequenties van de bouw van een muur (door de Israëlische Regering "hek" genoemd, het Hof hanteert consequent de term "muur") in de (Palestijnse) bezette gebieden door de staat Israël.

Het Advies van het Internationaal Gerechtshof was in veel opzichten belangrijk. Hoewel het Advies zelf niet bindend is, is het de meest gezaghebbende uitspraak over de inhoud en toepassing van het internationale recht over het conflict tussen Israël en de Palestijnen. Overigens heeft het Hof geen nieuwe verplichtingen geformuleerd, maar de bestaande verplichtingen bevestigd.

De cruciale punten die uit het Advies van het Hof naar voren komen zijn de volgende. De Westelijke Jordaanoever en Gaza, inclusief Oost Jeruzalem, zijn bezette gebieden volgens het internationaal recht. Israël is de bezettende macht en oefent juridisch gezag uit over de gebieden. Daaruit vloeien verplichtingen voort voor wat betreft de naleving van mensenrechtenverdragen. Ook stelde het Hof dat de Israëlische nederzettingen een schending van het internationaal recht vormen. Tot slot, de Israëlische praktijken zijn in strijd met verplichtingen onder internationale mensenrechtenverdragen en het internationale humanitaire recht; een voorbeeld is de praktijk van het Israëlische leger van huizenvernietiging als collectieve straf.

Het Hof heeft duidelijk gemaakt dat de bouw van de muur en de nederzettingen illegaal zijn. Het Hof stelde dat Israël niet alleen meteen moet stoppen met de bouw van beide, maar ze

ook moet ontmantelen. Daarnaast moet Israël de Palestijnen, die schade hebben geleden als gevolg van de bouw van de muur, compenseren.

Het Hof heeft verder verklaard dat Israël moet stoppen met de schending van het internationale recht, inclusief de schendingen van mensenrechten en humanitair recht tegen Palestijnen in de Bezette Gebieden.

Het Advies ging ook in op schendingen van mensenrechten door militante Palestijnse groeperingen, waartegen Israël zich volgens het Hof mag verdedigen. Het Hof maakte echter duidelijk dat de reacties van Israël, in het bijzonder de plaats van de muur ver in de Palestijnse gebieden, en de schendingen door de Israëlische militairen onder internationaal recht niet waren gerechtvaardigd.

De verplichtingen van Israël waren niet het enige waar het Hof uitspraken over deed. De overgrote meerderheid van het Hof concludeerde dat andere staten verplicht waren de illegale situatie die Israël heeft gecreëerd niet te erkennen, en Israël geen financiële steun te verlenen bij het in stand houden van de illegaal gebouwde muur. Volgens het Hof hebben Staten die partij zijn bij de Conventies van Genève van 1949 en bij het Handvest van de Verenigde Naties (waaronder Nederland) de verplichting de naleving door Israël van deze verdragen te verzekeren.

Internationale mensenrechtenorganisaties, zoals Amnesty International, wijzen er al jaren op dat de Israëlische praktijken in de Bezette Gebieden in strijd zijn met internationale mensenrechtenverdragen. In het Advies wordt nu dezelfde conclusie getrokken.

De reactie van de internationale gemeenschap is er een van een oorverdovende stilte. Terwijl lidstaten in de Verenigde Naties de Israëlische schendingen continu naar voren hebben gebracht, hebben machtige regeringen enkel protesten achter gesloten deuren geuit.

Verder zijn er verschillende onderzoeksmissies uitgevoerd, onder andere door Prof. dr. John Dugard, van de Universiteit Leiden. Dugard is *special rapporteur* voor de VN Commissie voor de Rechten van de Mens betreffende de mensenrechtensituatie in de (Palestijnse) Bezette Gebieden. Al zijn rapportages, de laatste was in maart 2005, houden ernstige beschuldigingen aan het adres van Israël in, omdat de overheid zijn internationaal-rechtelijke verplichtingen niet nakomt en soms zelfs niet erkent.

Echter, al deze veroordelingen en rapporten hebben geen gevolgen voor Israël, ondanks de stevige waarschuwing van Dugard dat “de minachting van Israël voor het internationale niet alleen een bedreiging is van de internationale rechtsorde, maar ook van de internationale orde zelf.” Volgens hem moet de internationale gemeenschap zich in deze niet al te verzoenend opstellen.

Er blijft nog veel te doen voordat er gezegd kan worden dat de internationale gemeenschap, inclusief de Nederlandse regering, aan zijn eigen internationale verplichtingen heeft voldaan.

Bijvoorbeeld, in alle contacten met Israël moet de Nederlandse regering aangeven dat Israël zijn verplichtingen op basis van het internationale recht, zoals geformuleerd in het Advies van het Internationaal Gerechtshof, moet nakomen. Verder moet het duidelijk zijn dat als Israël zijn verplichtingen niet nakomt, dit consequenties zal hebben. Officiële protesten moeten ook openbaar zijn, zodat duidelijk is wat de wensen van de internationale gemeenschap zijn.

Maar, is het bereiken van vrede in het Midden-Oosten niet belangrijker dan mensenrechten?

Wellicht is het belangrijkste aspect van het Advies van het Internationale Gerechtshof wel dat het stelt dat het respect voor de rechten van de mens en het humanitaire recht niet afhankelijk kan zijn van een vredesakkoord. De VN Veiligheidsraad heeft steeds duidelijk gemaakt dat ernstige en grootschalige mensenrechtenschendingen “bedreigingen van de internationale vrede en veiligheid” kunnen zijn. Het Hof heeft ook duidelijk gesteld dat een oplossing moet worden bereikt “op basis van het internationale recht” en dat de internationaal-rechtelijke verplichtingen niet alleen voor Israël gelden, maar voor alle staten.

Een jaar nadat de hoogste juridische instelling ter wereld duidelijk heeft gemaakt dat het aanzien van internationale mensenrechten en humanitair recht de hoogste prioriteit verdient, is het tijd voor een concreet antwoord van de internationale gemeenschap.

Ernstige mensenrechtenschendingen vereisen optreden van staten, afzonderlijk, dan wel in een samenwerkingsverband met anderen. In het belang van Israëliische en Palestijnse burgers moeten de Nederlandse regering en de andere leden van de internationale gemeenschap hun verantwoordelijkheid nemen en bewerkstelligen dat Israël het Advies van het Internationaal Gerechtshof naleeft.

= = =

De auteurs zijn verbonden aan het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM) van de Universiteit Utrecht.

Mr. Jeff Handmaker is freelance adviseur (Rea Hamba Advice) en deeltijd Ph.D. Candidate (SIM). Dr. Ineke Boerefijn is Universitair Hoofddocent van het SIM.